

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Meulebeke, Bonestraat.

ONDERZOEKSRAPPORT HEMBYSE ARCHEOLOGIE

N°. 27

ONDERDEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE
BODEM

Bureaustudie

De Smaele Bart & Pieters Hadewijch

2018

INHOUDSOPGAVE

1	ADMINISTRATIEVE FICHE	3
2	INLEIDING	4
2.1	Juridisch kader	4
2.2	Onderzoeksopdracht	4
3	GEMOTIVEERD ADVIES	6
3.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	6
3.2	Impactbepaling van de geplande werken	6
3.3	De waardering van de archeologische site	7
3.4	Bepaling van de maatregelen	7
4	PROGRAMMA VAN MAATREGELEN.....	8
4.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	8
4.2	Onderzoeksstrategie en -methode.....	8
4.3	Onderzoekstechnieken	10
4.3.1	Fase 1	11
4.3.2	Fase 1a.....	11
4.3.3	Fase 2.....	13
4.3.4	Fase 3.....	14
4.3.5	Fase 4.....	15
4.3.6	Algemene bepalingen voor de proefsleuven.....	15
4.4	Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.....	17
4.4.1	Extreem lage sporendensiteit	17
4.4.2	Steentijdartefactsites.....	18
4.5	Randvoorwaarden.	18
5	BESLUIT	20
6	LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN.....	22
7	LIJST VAN FIGUREN.....	23

1 ADMINISTRATIEVE FICHE

Projectcode Onroerend Erfgoed	2017K320 (bureaustudie)
Projectgebied	Meulebeke, Bonestraat
Grootte projectgebied	22833,81 vierkante meter
Ligging	West-Vlaanderen, Gemeente Meulebeke, Bonestraat z.n.
Lambert 72-coördinaten (m)	(NW): X: 74491,076 x Y: 183260,662 meter (ZO): X: 74714,826 x Y: 183231,281 meter
Kadaster	Afdeling: 2 Sectie: C Percelen: 391H, 387K
Initiatiefnemer	Infrabureau Demey Beversesteenweg 314; 8800 Roeselare
Uitvoerder	Hembyse Archeologie
Erkende archeoloog	Hadewijch Pieters OE/ERK/Archeoloog/2017/00168 Bart De Smaele OE/ERK/Archeoloog/2015/00070 Hembyse Archeologie OE/ERK/Archeoloog/2017/00193
Projectsigle Hembyse Archeologie	MEU-BON
Type onderzoek	Bureaustudie
Verantwoordelijke uitgever van het onderzoeksrapport	Hembyse Archeologie
Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2018
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2018, <i>Archeologisch onderzoek op de site Bonestraat te Meulebeke</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 27, Gent.
Termijn van het onderzoek	10 werkdagen
Betrokken actoren en specialisten met vermelding van rol/functie	Hadewijch Pieters/erkend archeoloog Bart De Smaele/erkend archeoloog/veldwerkleider
Gecontacteerde regiospecialisten	René Baertsoen, Heemkundige Kring De Roede Van Tielt Frank Develtere, Heemkundige Kring Molenbeca
Resultaten	19 ^e -eeuws klooster en hospitaalsite
Aanbeveling	Prospectie met ingreep in de bodem
Bewaarplaats archief	Er is geen erkend depot van toepassing
Opmerkingen	Geen

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

2 INLEIDING

2.1 Juridisch kader

In het najaar van 2017 werd Hembyse Archeologie de opdracht verleend om het archeologisch kennispotentieel van een gebied aan de Bonestraat te Meulebeke te onderzoeken, dit conform het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit dient te gebeuren in de vorm van een archeologienota.

De archeologienota bestaat in zijn geheel uit drie delen:

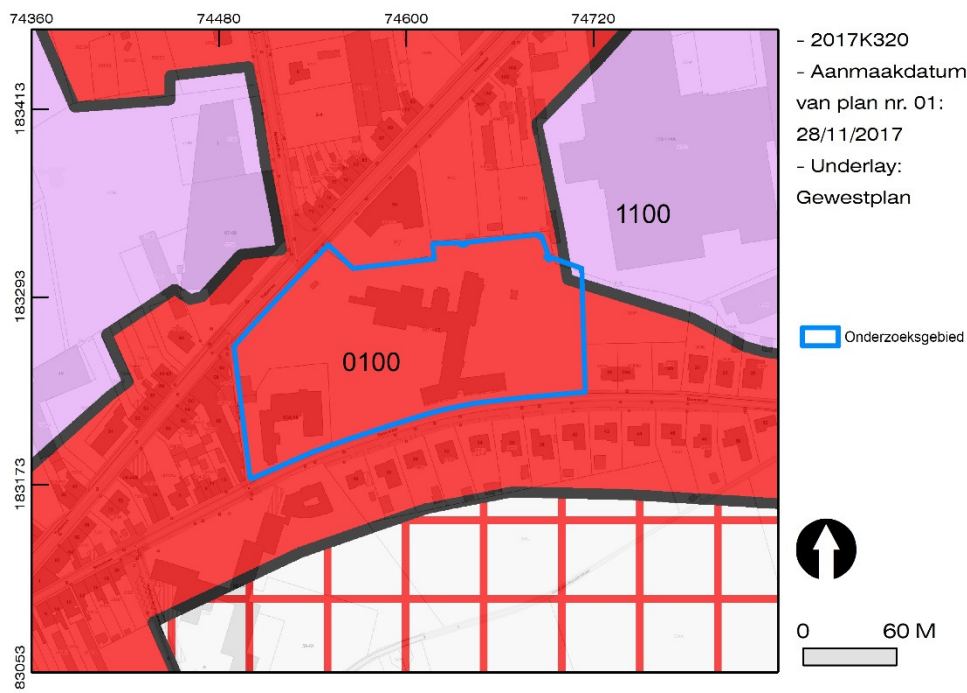
1. Privacyfiche (niet publiek beschikbaar)
2. Het Verslag van Resultaten
3. Het programma van maatregelen

Voorliggend document is het derde onderdeel, namelijk het **Programma van Maatregelen**. Hierin worden de maatregelen beschreven om het kennispotentieel van het onderzoeksgebied definitief vast te stellen. Dit gebeurt op basis van de gegevens uit het Verslag van Resultaten.

2.2 Onderzoeksopdracht

Het onderzoeksgebied waarvoor een archeologienota dient te worden opgemaakt bevindt zich in het Vlaamse Gewest, Gemeente Meulebeke, ter hoogte van de Bonestraat 15-17.

4

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan.

Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens het Gewestplan binnen een zone voor woonuitbreiding (code 0100). In het noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied valt een klein deel binnen een zone voor ambachtelijke bedrijven en KMO's (code 1100). Dit bedrijventerrein staat gekend als Gavershoek 2.

Concreet is getracht vast te stellen of een archeologische site binnen het projectgebied aanwezig is en wat de karakteristieken en de bewaringstoestand hiervan zijn. Tevens wordt de impact van de toekomstige werken op de ondergrond en het eventueel archeologische erfgoed vastgesteld.

De resultaten van dit onderzoek laten toe een gemotiveerd advies te formuleren met betrekking tot de vervolgstategie en de methodiek hiervan. De bureaustudie kan worden gedistilleerd tot onderstaande basisonderzoeksvragen:

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*
- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Is verder onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

Deze betrachting is vervat in het Verslag van Resultaten. In onderstaand onderdeel wordt de volledigheid van dit verslag getoetst en worden de vervolgstappen (= de maatregelen) voor het onderzoeksgebied uitgelegd: er dient een prospectie met ingreep in de bodem te gebeuren met als doel het vaststellen, registreren en evalueren van de aanwezige archeologische relictten in het bodemarchief.

3 GEMOTIVEERD ADVIES

3.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het onderzoek kadert in de aanvraag tot verkavelingsvergunning. Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een bureaustudie. Aangezien het onderzoeksgebied gedeeltelijk verhard en bebouwd is en nog volledig in gebruik, is een vooronderzoek met ingreep in de bodem logistiek en juridisch niet mogelijk. Het Verslag van Resultaten heeft aangetoond dat er indicatoren zijn voor de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren binnen het onderzoeksgebied. Om deze sporen en structuren vast te stellen en te begrijpen is een onderzoek door middel van proefsleuven noodzakelijk. Dit dient door de huidige staat van het onderzoeksgebied (zie §3.5. *Randvoorwaarden*) in een uitgesteld traject te gebeuren.

Het bureauonderzoek zelf kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- verstoorde zones zijn gekend
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- het betreft een archeologienota in het kader van de aanvraag van een verkavelingsvergunning, waardoor uitgegaan wordt van een integrale verstoring. Er is inzicht verworven in de geplande indeling van de kavels
- de vervolgstategie werd opgesteld

6

Het bureauonderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het projectgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

3.2 Impactbepaling van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit het bouwen van woningen:

De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied omvatten reeds:

- Het afbreken van bestaande gebouwen
- Het verwijderen van bovengrondse structuren
- Het nivelleren en bouwrijp maken van het terrein

Gelet op deze geplande integrale verstoring (verkavelingsvergunning) van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, dienen maatregelen genomen te worden teneinde deze archeologische waarden vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging. Deze maatregelen worden in *§Programma van Maatregelen* besproken.

3.3 De waardering van de archeologische site

Aangezien de aard van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed nog niet definitief is uitgemaakt, is een volledige waardering niet mogelijk. In deze fase van het onderzoek naar de aard en omvang van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed kunnen bepaalde parameters worden uitgesloten, maar de aan- of afwezigheid van alle archeologisch erfgoed kan niet worden bepaald. Er dient te worden teruggegrepen naar de data die in het Verslag van Resultaten van deze archeologienota met uitgesteld traject zijn opgenomen. Hierbij is gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologisch erfgoed uit verschillende periodes van de geschiedenis mogelijk is. Het betreft bewoningssporen vanaf de inheems-Romeinse periode en de volle en late middeleeuwen. Het aantreffen van oudere sporensites kan niet worden uitgesloten.

Tot wanneer de aard en de omvang van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed is bepaald, moet de locatie worden beschouwd als archeologisch waardevol.

3.4 Bepaling van de maatregelen

Het projectgebied zal door de geplande werken worden verstoord, waardoor een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is. Dit dient, ingeval er archeologisch erfgoed aanwezig blijkt te zijn, ex situ te gebeuren om de archeologische erfgoedwaarden van het terrein te behouden en de vrijgekomen data over de site te interpreteren.

De maatregelen worden verder besproken in *§Programma van Maatregelen* (cf. infra).

4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

4.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van de bureaustudie was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch kennispotentieel van het projectgebied en de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de projectlocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat de verwachting met betrekking tot de aanwezigheid van sporensites reëel is en dat de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied niet met zekerheid kan worden aangetoond.

Bijgevolg wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek met als doel een gerichte survey van het terrein.

De onderzoeksvragen die hierbij beantwoord dienen te worden, worden hieronder opgesomd.

Proefsleuvenonderzoek:

- *Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?*
- *Wat is de aard, bewaringstoestand en kennispotentieel van deze sporen?*
- *Wat is de densiteit en hun verspreiding?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Wat is de impact van de geplande verkaveling op deze sporen?*
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap en de bodem ?*
- *Zijn er resten van het hospitaalcomplex aanwezig en wat is hun bewaringstoestand ?*
- *Wat is het kennisvermeerderingspotentieel van deze resten ?*
- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied ?*
- *Welke methodologische lessen kunnen uit het onderzoek worden getrokken en hoe is dit van toepassing op toekomstig onderzoek in de regio ?*

8

4.2 Onderzoeksstrategie en -methode

De onderzoeksstrategie wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele

methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. Onderstaande tabel geeft de mogelijke onderzoeksmethodes weer.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Kan mogelijk nog grondplannen van het hospitaal opleveren, dit wordt pas zinvol wanneer de bewaring van de archeologische resten van dit hospitaal gekend is.
Geofysisch onderzoek	JA	JA	NEE	NEE	Grondradar of weerstandsmeting biedt de mogelijkheid tot het karteren van de muurresten. Maar oudere grondsporen zijn niet detecteerbaar en deze kartering moet uiteindelijk ook aan de realiteit getoetst worden, dit door middel van ingreep in de bodem.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	Het onderzoeksgebied is verhard/afgedekt.
Landschappelijke boringen	JA	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, de controleboringen bieden voldoende landschappelijke data voor een inschatting van de bodemopbouw.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	JA	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, de bodemopbouw is ongunstig voor de bewaring van steentijdartefactsites in de nabijheid van het projectgebied. Tevens minder effectief voor het opsporen van grondsporen.
Proefsleuven/ proefputten	JA	JA	NEE	JA	Het archeologisch potentieel van het projectgebied moet worden ingeschat door een beperkt maar statistisch representatief deel van het terrein met een ingreep in de bodem te onderzoeken.
Vlakdekkend onderzoek	x	x	x	x	De afweging voor een vlakdekkend onderzoek kan nog niet worden gemaakt

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat een proefsleuvenonderzoek -heden niet mogelijk- noodzakelijk dient te worden uitgevoerd, na het voldoen aan de randvoorwaarden (zie §Randvoorwaarden).

4.3 Onderzoekstechnieken

De onderzoekstechniek voor de prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven dient te worden uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk, §8.6.

De ligging en de oriëntatie van de proefsleuven wordt gebaseerd op:

- De topografie van het onderzoeksgebied
- De bouwgeschiedenis van het onderzoeksgebied
- De bestaande gebouwen, opgetrokken vanaf 1980, er wordt omwille van de aard van deze gebouwen uitgegaan van een integrale verstoring van het bodemarchief onder deze gebouwen. Het betreft immers moderne architectuur in verschillende verdiepingen, die dus voorzien is van diepe funderingen.
- De kruinen (en dus ook het wortelstelsel, nvdr.) van twee te behouden bomen op het terrein.¹

Door de aard van de vervolgwerken en het feit dat de site nog in gebruik is als hospitaal en als klooster, dient zowel de ontruiming als de afbraak van de site gefaseerd te gebeuren. In onderstaande hoofdstukken wordt de fasering besproken.

Figuur 2. Fasering van de werken en de situering van de te behouden bomen.

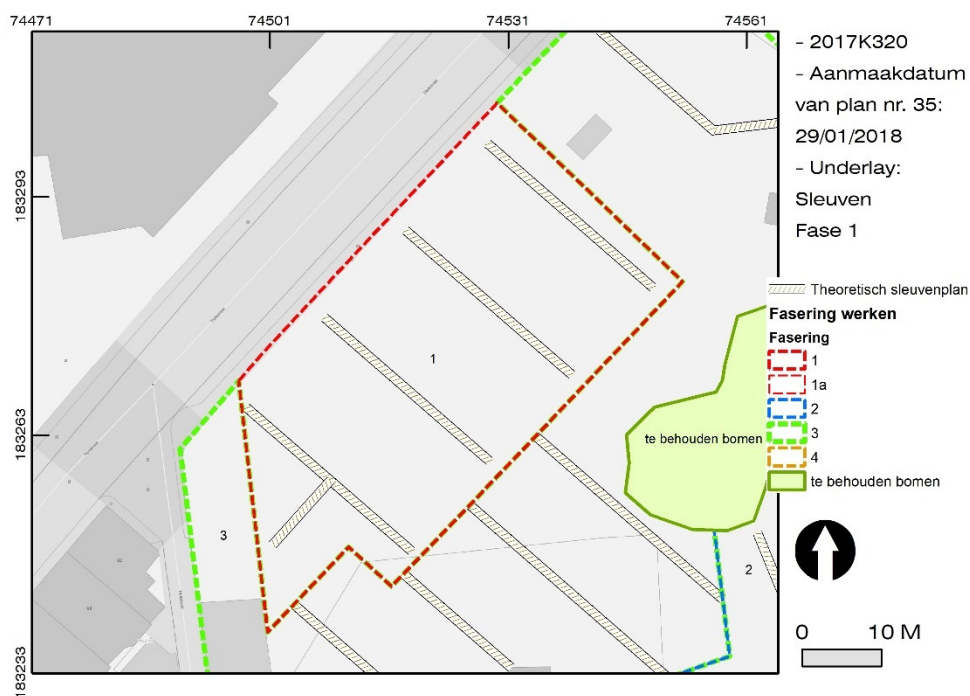
¹Gebaseerd op het advies van de landschapsarchitect van de initiatiefnemer wordt rekening gehouden houden met een kruinprojectie x 1,5 voor het plaatsen van de proefsleuven.

Gezien de aanwezige gebouwen van het WZC zijn er kleine zones die niet in het theoretisch sleuvenplan worden gedekt. De veldwerkleider zal indien nodig aanvullende sleuven en kijkvensters aanleggen, de keuze hiervan dient te gebeuren op basis van voortschrijdende inzichten.

Afwijkingen op het sleuvenplan en alle aanvullende sleuven worden door de veldwerkleider in het Verslag van Resultaten gemotiveerd.

4.3.1 Fase 1

De eerste fase bevindt zich op het grasveld in het westelijke deel van het onderzoeksgebied. Er zijn heesters en hagen aanwezig die de onmiddellijke uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem niet mogelijk maken.

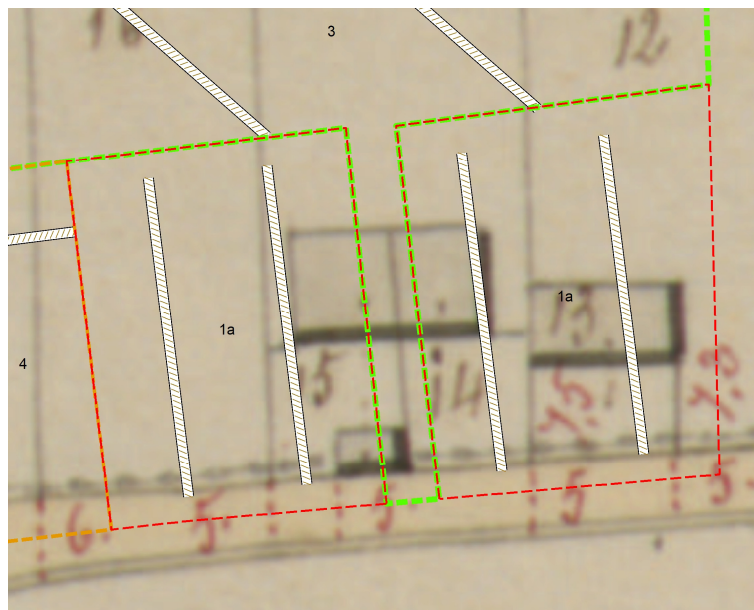
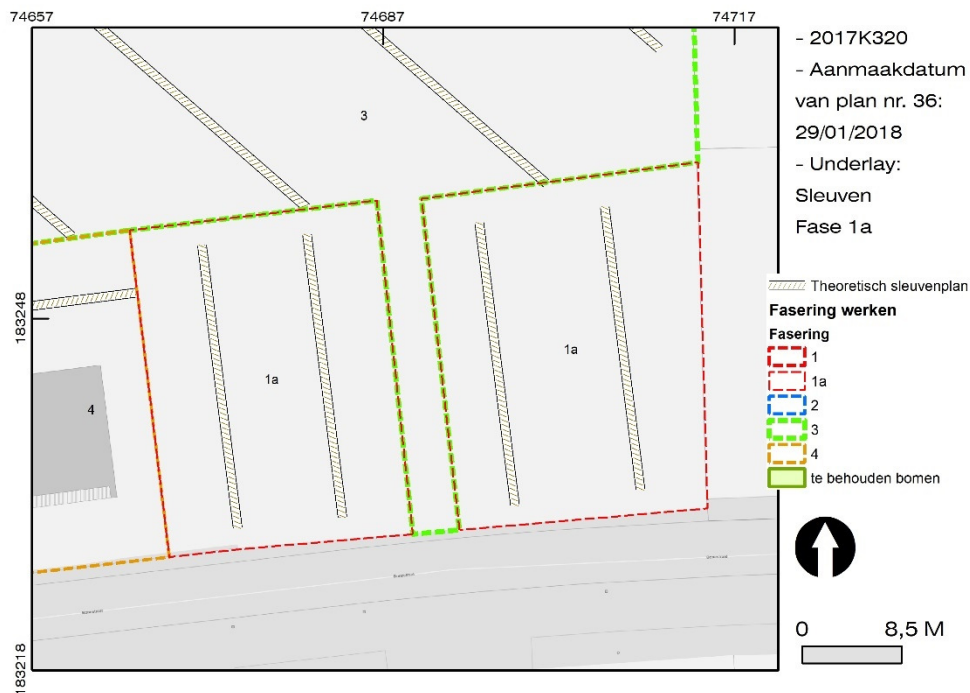
Figuur 3. Inplanting proefsleuven fase 1 ten opzichte van het GRB, aanmaakschaal 1:1.

Er wordt voorzien in vier proefsleuven en een dwarssleuf. De oriëntatie van de proefsleuven is gebaseerd op de topografie (cf. supra). Door de grillige vorm van het onderzoeksgebied wordt voorzien in een dwarssleuf die daar orthogonaal op wordt geplaatst.

4.3.2 Fase 1a

Deze fase bevindt zich aan het oostelijke einde van het onderzoeksgebied, dit deel van het onderzoeksgebied is heden in gebruik als weide (neerhofdieren). Op basis van de huidige planning der werken zal fase 1a samen met fase 1 worden

uitgevoerd. Zo niet wordt fase 1a bij een andere fase van de werken gevoegd. Naar uitvoering toe moet fase 1a voorlopig als een afzonderlijke fase worden beschouwd.

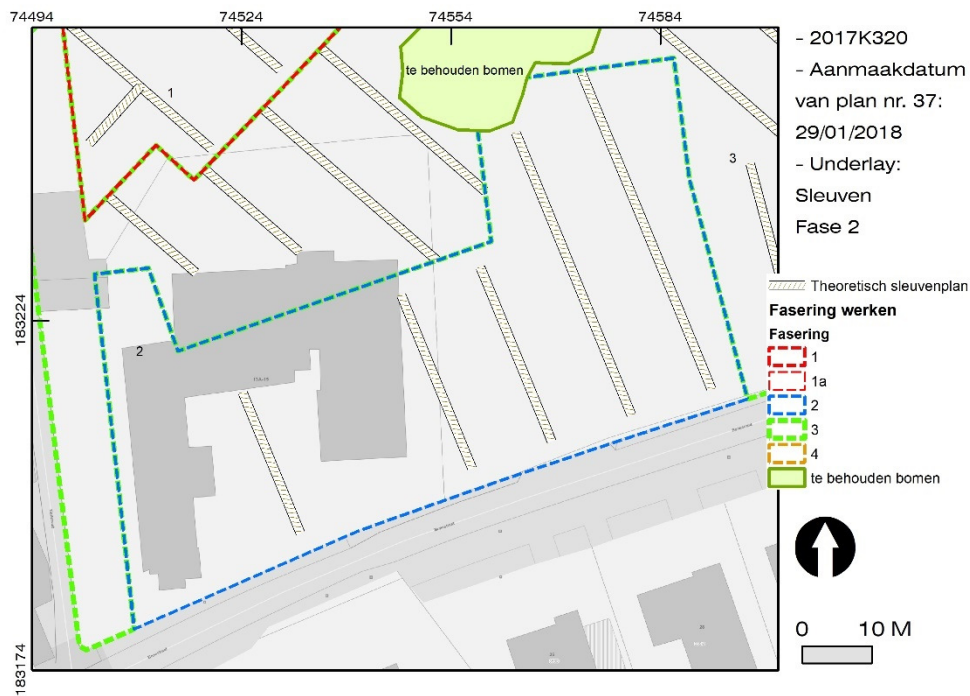
Figuur 4. Inplanting proefsleuven fase 1a ten opzichte van het GRB (boven) en de Atlas der Buurtwegen (onder), aanmaakschaal 1:1.

In deze zone worden vier proefsleuven voorzien. In deze zone is er op het historisch kaartenmateriaal tevens sprake van een hoevecomplex, het is niet geheel duidelijk wat hiervan bewaard zal zijn, maar de kans op het aantreffen van muurwerk, greppels en afvalkuilen is reëel. Gezien de beperkte oppervlakte van deze fase is de oriëntatie in een scherpe hoek gebaseerd op de axialiteit van de gebouwen op het historisch kaartenmateriaal. Het doel van de proefsleuven in deze zone is

voornamelijk het vaststellen van resten van deze gebouwen. Gezien de beperkte oppervlakte is het oriënteren van de proefsleuven naar de topografie van weinig meerwaarde.

4.3.3 Fase 2

Deze fase bevindt zich in het westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied en is heden grotendeels ingenomen door parking, tuin en een klooster.

Figuur 5. Inplanting proefsleuven fase 2 ten opzichte van het GRB en de Atlas der Buurtwegen, aanmaakschaal 1:1.

In deze zone worden vijf proefsleuven ingepland, met als voornaamste doel het waarden van de resten van de gebouwen die op de Atlas der Buurtwegen zichtbaar zijn. De oriëntatie van de sleuven is een compromis tussen de topografie en de axialiteit van de gebouwen op de Atlas der Buurtwegen. Deze axialiteit wordt in een scherpe hoek doorsneden. Binnen de drie vleugels van het huidige klooster wordt slechts één proefsleuf voorzien aangezien het overige deel gekenmerkt wordt door een verstoring.

4.3.4 Fase 3

De derde fase van het onderzoek richt zich op de delen van het onderzoeksgebied die eerder nog niet ontwikkeld waren, met uitzondering van de meest zuidelijke vleugel van het woonzorgcentrum (fase 4). Het grootste deel van fase 3 is heden in gebruik als bos, struweel, grasland, parking en weide voor neerhofdieren.

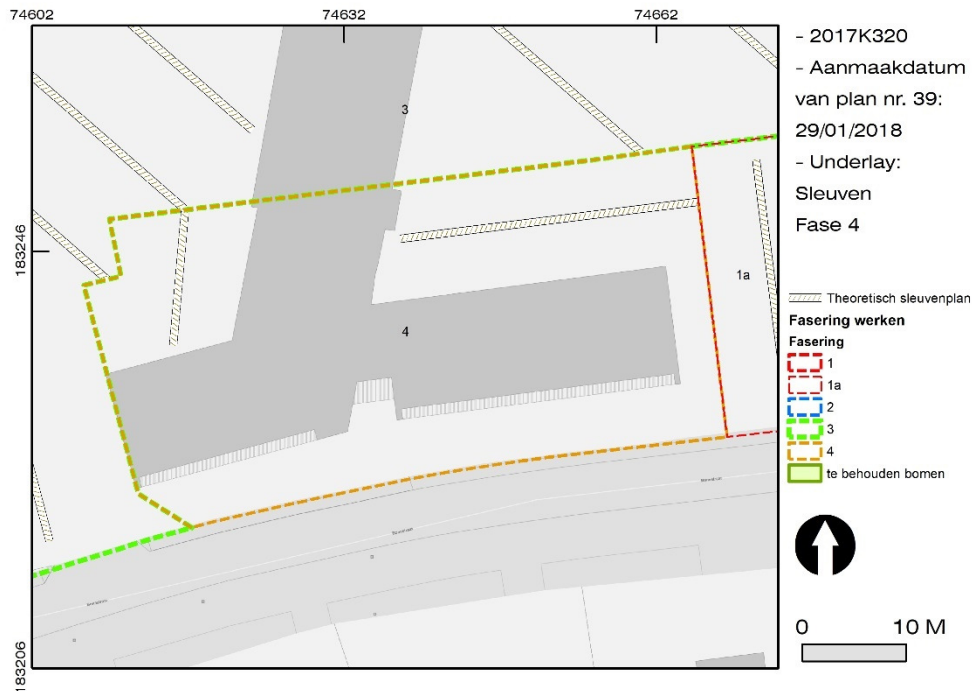

Figuur 6. Inplanting proefsleuven fase 3 ten opzichte van het GRB, aanmaakschaal 1:1.

In totaal worden in fase 3 15 proefsleuven voorzien. Het grootste deel van de proefsleuven is georiënteerd op de topografie van de site en doorsnijdt als het ware de helling. Hierop zijn enkele uitzonderingen, namelijk de sleuf tussen fase 2 en 4, die vooral het vaststellen van resten van de 19^e -eeuwse gebouwen tot doel heeft. In het noorden worden de sleuven georiënteerd naar de beschikbare ruimte, namelijk een smalle strook tussen de bestaande gebouwen van het woonzorgcentrum en de grens van het onderzoeksgebied. De bedoeling is aansluiting te vinden met de proefsleuven in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied.

4.3.5 Fase 4

De 4^e fase van het onderzoek bevindt zich rond de meest zuidelijke en meest recent gebouwde vleugel van het woonzorgcentrum. De niet-bebouwde delen bestaan heden uit tuin en parking.

Figuur 7. Inplanting proefsleuven fase 4 ten opzichte van het GRB, aanmaakschaal 1:1.

Er wordt voorzien in een westelijke, korte sleuf en een oostelijke sleuf. De oriëntatie is volledig gebaseerd op de bestaande bebouwing, het gebied is te beperkt in oppervlakte om beïnvloed te worden door de oorspronkelijke topografie van het onderzoeksgebied. De zone van de huidige bebouwing wordt niet onderzocht aangezien hier sprake is van een verstoord gedeelte van het projectgebied.

4.3.6 Algemene bepalingen voor de proefsleuven

De proefsleuven dienen te worden uitgegraven met een individuele breedte van minimaal 2 meter (waardoor voor een beter rendement wordt geadviseerd om met een graafbak van 2 meter breedte te werken) en een interval van max 15 meter (van middenas tot middenas). Een aantal sleuven ligt, omwille van de fasering van de werken, 10 tot 12 meter uit elkaar.

Dit laat een zinvolle waarneming (een maximale informatiewaarde ten opzichte van een minimale bodemingreep) van mogelijk aanwezige structuren in de bodem toe en laat tevens toe om op een efficiënte manier minstens 10% van het projectgebied te onderzoeken.

Het beeld van minimaal 10% van het onderzoeksgebied kan worden verruimd met 2,5% in oppervlakte door de aanleg van kijkvensters, dwarssleuven en/of volgsleuven. Gezien de grillige vorm van de verschillende fasen wordt de positie van deze sleuven ad hoc bepaald door de veldwerkleider en in het Verslag van Resultaten gemotiveerd. Een mogelijke afwijking op deze uitvoering is wanneer de sporendensiteit dusdanig laag is dat de aanleg van deze aanvullende kijkvensters en sleuven zinloos zou blijken te zijn, i.e. wanneer er geen relevante archeologische sporen worden aangetroffen. Dit moet echter helder in het Verslag van Resultaten worden gemotiveerd en de veldwerkleider dient rekening te houden met de mogelijk vrij recente datering van de sporen. Bijvoorbeeld: afvalkuilen met vroeg 20^e -eeuws archeologisch materiaal zijn in dit dossier wel relevante sporen !

De diepte van elke proefsleuf wordt ook bepaald door de veldwerkleider, in samenspraak met een assistent-aardkundige. Er dient hierbij rekening gehouden te worden met de diepte waarop archeologische resten kunnen aangetroffen worden enerzijds en de veiligheid van de werf anderzijds. Op basis van de controleboringen zal de diepte van de proefsleuven circa 55 centimeter onder het maaiveld zijn, al kan dit plaatselijk sterk variëren. In de zone van het 19^e en 20^e - eeuwse ziekenhuiscomplex kan het archeologische niveau minder diep aanwezig zijn, dit omwille van de mogelijke aanwezigheid van muurresten. Op sommige plaatsen kan het archeologisch vlak ook dieper liggen dan 55 centimeter onder het maaiveld, hierop dient door de veldwerkleider te worden geanticipeerd. Ook op de aanwezigheid van puinlagen en eventueel vervuilde bodems moet worden geanticipeerd. Men kan denken aan puin, oude metalen, asbest en koolwaterstoffen (afkomstig van fossiele brandstoffen). De uitvoerder voorziet in de nodige persoonlijke beschermingsmiddelen indien dergelijke vervuilingen worden aangetroffen (wegwerp handschoenen, stofmaskers, ...).

Aangezien de controleboringen aantonen dat het grotendeels een site zonder complexe stratigrafie betreft, wordt voorzien in de aanleg van bodemprofielen om de bodemopbouw te evalueren. Er wordt getracht de oppervlakte en de diepte van deze profiel- en/of proefputten te beperken om de impact op de draagkracht van de bodem te minimaliseren, zonder daarbij echter te moeten inboeten aan archeologisch kennispotentieel. Er wordt tevens geadviseerd om de profielputten niet dieper dan 1,2 meter (maximale diepte waarin veilig kan gewerkt worden zonder bijkomende maatregelen) uit te graven, of tot aan de grondwatertafel. Conform de Code van Goede Praktijk §8.6.2 dienen de bodemkundige vaststellingen bij de aanleg van de proefsleuven (zowel in de putwanden als in lokale verdiepingen van het opgravingsvlak) hoe dan ook getoetst te worden middels een bodemprofiel dat tot in het onverstoorde moedermateriaal reikt. Indien het dus noodzakelijk zou zijn om een profielput aan te leggen, groter dan de vrijblijvend voorgestelde 4 vierkante meter en 1,2 meter diepte, dienen remediërende veiligheidsmaatregelen genomen te worden om veilig werken en een correcte archeologische inschatting van de bodemopbouw te verzoenen. Men kan denken

aan stutten (schoren, drukluchtkussens, ...) en/of bemalen (vuilwaterpomp of lijnbemaling) van de profielput. Er moet immers met zekerheid kunnen worden vastgesteld of er zich onder het eerste aangelegde archeologische vlak al dan niet nog één of meerdere dieperliggende niveaus voordoen. De veiligheid ten aanzien van de stabiliteit van de omgeving dient evenzeer in acht genomen te worden.

Het grondwerk dient uitgevoerd gebruik makend van een gekeurde rupsenkraan van circa 20 ton, met een tandenloze dieplepelbak of nivelleerbak van 2 meter breed (een bak van 1,8 meter breed is ook bruikbaar, maar dan wordt het rendement licht verlaagd doordat sleuven van 2 meter breed dienen te worden uitgegraven, nvdr.).

Het grondwerk wordt uitgevoerd conform het Standaardbestek 250, versie 4 en door gekwalificeerd personeel. Tijdens de uitvoering van de grondwerken wordt een veiligheidsmarge van ten minste 3 meter ten opzichte van de bestaande bovengrondse structuren aangehouden. Dit betekent dat indien het aanleggen van een proefsleuf een veiligheids- of stabiliteitsrisico inhoudt, zal worden gekozen voor een alternatief sleuventracé, dat echter de beoogde oppervlakte-doelstellingen en de beoogde evaluatie van de ondergrond respecteert. Deze afwijkingen worden nadien in het Verslag van Resultaten toegelicht en verantwoord.

Inhoudelijk heeft het onderzoek als doel het vaststellen, evalueren en waarderen van de archeologische erfgoedwaarde van het onderzoeksgebied. Hiervoor worden de aanwezige sporen en structuren (zowel antropogeen als geologisch en biogeen) geregistreerd conform de Code van Goede Praktijk.

Het digitale sleuvenplan, dat is opgemaakt in ArcGIS, kan als shapefile (*.SHP) worden opgevraagd bij Hembyse Archeologie.

17

4.4 Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk

Er worden in deze fase geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien, maar er moet steeds een “speelruimte” tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden.

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd. In het huidige Verslag van Resultaten (deel 2 van deze archeologienota) en het Programma van Maatregelen zijn geen afwijkingen op de Code van Goede Praktijk noodzakelijk geweest.

4.4.1 Extreem lage sporendensiteit

Zoals eerder aangehaald is een gebrek aan relevante archeologische sporen een reden om enkel de voorziene 10% van de beschikbare oppervlakte aan proefsleuven te onderzoeken.

Indien dit het geval zou blijken te zijn dient dit omstandig gemotiveerd te worden in het Verslag van Resultaten.

4.4.2 Steentijdartefactsites

Anderzijds is er een archeologische verwachting naar sporensites (grondsporen), maar indien tijdens de aanleg van de proefsleuven echter blijkt dat alsnog steentijdartefactsites aanwezig kunnen zijn, dient de methodiek aangepast te worden en moet overgeschakeld worden op een waarderend archeologisch vooronderzoek, en dit conform §8.5. van de Code van Goede Praktijk.

Aan de hand van dit type booronderzoek kan de diepte, spreiding, datering en bewaringsgraad van de aangetroffen steentijdartefactsite geëvalueerd worden. Voorafgaand aan het booronderzoek dienen, op basis van het proefsleuvenonderzoek, zones te worden afgebakend waarbinnen een verwachting naar steentijd bestaat en waarbinnen de boringen dienen uitgevoerd te worden. Daarbij dienen deze onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- *Waar werden de steentijdartefactsites aangetroffen (xyz-coördinaten)?*
- *Wat is hun spreidingsvorm en densiteit?*
- *Welke datering kan hieraan gegeven worden?*
- *Welke bodemhorizonten/sedimenten werden aangetroffen?*
- *Is vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving noodzakelijk? Zo ja, beschrijf de methodiek.*

18

In het Programma van Maatregelen voor de prospectie met ingreep in de bodem worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien. Afwijkingen zijn mogelijk en soms noodzakelijk, maar elke ad hoc afwijking, bijvoorbeeld op basis van inzichten verworven *tijdens* het veldwerk, dient te worden gemotiveerd in het Verslag van Resultaten van de prospectie met ingreep in de bodem.

4.5 Randvoorwaarden.

De randvoorwaarden voor de uitvoering van het archeologisch onderzoek, zoals omschreven in het Programma van Maatregelen, hebben tot doel alle parameters die de kwalitatieve uitvoering van het archeologisch onderzoek in de weg kunnen staan te omschrijven.

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek dient het volledige terrein vrijgemaakt te worden van elke vorm van verharding en begroeiing. Aangezien er wordt verwacht dat de gebouwen van het huidige WZC het bodemarchief hebben vernietigd, wordt de volgende fasering voorgesteld:

1. **Het rooien van bomen en het verwijderen van de bestaande verharding (asfalt, klinkers, ...) en afrasteringen.** Bij het verwijderen van bebouwing en verharding mag echter niet dieper in de bodem gereikt worden dan het

huidige maaiveld. De uitzondering hierop zijn de te behouden bomen (cf. supra).

Dit betekent dat aanwezig ondergronds muurwerk en kelders (i.e. “massieven”) dus niet worden uitgetrokken of uitgegraven. Indien open kelders of holtes worden aangetroffen kunnen deze, indien de manoeuvreerruimte van machines dit noodzakelijk maakt, met zand of concassé aangevuld worden, maar deze worden bij voorkeur open gelaten, zodat archeologische waarnemingen in deze kelders of holtes mogelijk zijn (ook al gaat het om 20e -eeuwse structuren, nvdr.).

Indien nodig worden de voorbereidende werken uitgevoerd onder begeleiding van een archeoloog.

2. Het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek tot aan de bestaande gebouwen van het WZC.

De voornaamste reden om de gebouwen in eerste instantie niet af te breken, is omdat de inzet van zwaar materieel hiervoor en het uitgraven van de recente massieven (zware betonnen structuren) meer schade aan de omliggende bewaarde archeologische structuren teweeg brengt dan nu reeds het geval is.

Hierbij dient dus ook volgende opmerking gemaakt te worden: zolang er geen uitsluitsel gegeven kan worden aangaande de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het projectgebied, dient het volledige terrein als een archeologische site beschouwd te worden. Concreet betekent dit dat er geen bodemingrepen mogen plaatsvinden teneinde het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief niet te vernietigen.

5 BESLUIT

Naar aanleiding van de geplande verkaveling van een gebied tussen de Bonestraat en de Tieltstraat te Meulebeke is door Hembyse Archeologie onderzocht wat het archeologisch kennispotentieel van de site is en wat de te nemen maatregelen dienen te zijn om het archeologisch kennispotentieel te vrijwaren voor vernietiging. Hiervoor werd een archeologienota opgesteld, waarbinnen een Verslag van Resultaten van het bureauonderzoek werd opgenomen.

Uit dit bureauonderzoek bleek dat het projectgebied tot in de 18^e eeuw akkerland was en dat er in het begin van de 19^e eeuw in het zuidoostelijke deel van dit gebied een hoeve aanwezig was. Deze hoeve zou verdwijnen na de bouw van de eerste fase van het hospitaalcomplex, dat daar vanaf de eerste helft van de 19^e eeuw is gebouwd. De aanstichters van de bouw waren twee rooms-katholieke geestelijken die de site waarschijnlijk reeds erkenden als een plaats waar zieken onder de genade van hun godheid heling konden vinden. In de Tieltstraat was immers reeds sinds de 17^e eeuw een kapel voor de rooms-katholieke godheid Onze Lieve Vrouw of Maria aanwezig, die door zieken en kreupelen werd bezocht om genezing af te smeken. Hoe lang de kapel daar reeds aanwezig was, is niet duidelijk, maar een werkhypothese is dat deze sinds de middeleeuwen aanwezig was. De locatie lijkt een geografische basis te hebben: de kapel bevindt zich immers op de plaats waar een 17^e -eeuws meers de Tieltstraat kruist. Had dit meers een bepaalde betekenis voor de rooms-katholieke gelovigen, of had hier een gebeurtenis plaatsgevonden die destijds enkel door een ingreep van een hogere goddelijke macht kon worden verklaard? Het is niet gekend en men kan enkel vaststellen dat de aanwezigheid van de bidplaats de keuze voor de bouw van een hospitaal heeft beïnvloed. De oudere bidplaats heeft vermoedelijk geen sporen achtergelaten, maar het hospitaal des te meer. Er is sprake van een kapel, een klooster, een hospitaal, een weeshuis, een boerderij, tuinen, houten barakken voor zieken, enzovoort. De kans dat hiervan sporen in de ondergrond zijn bewaard, is zeer aannemelijk.

Ook de aanwezigheid van oudere grondsporen, zoals middeleeuwse of inheems-Romeinse grondsporen, is aannemelijk. Het gebied bevindt zich tussen twee wegtracés die vermoedelijk teruggaan op een middeleeuwse verbinding tussen Tielt en Meulebeke en uit archeologische prospecties hoger op de helling blijkt dat er waarschijnlijk ook activiteiten in de inheems-Romeinse periode plaatsvonden. In de Meentakstraat werden mogelijk de slecht bewaarde resten van een ustrina aangetroffen.

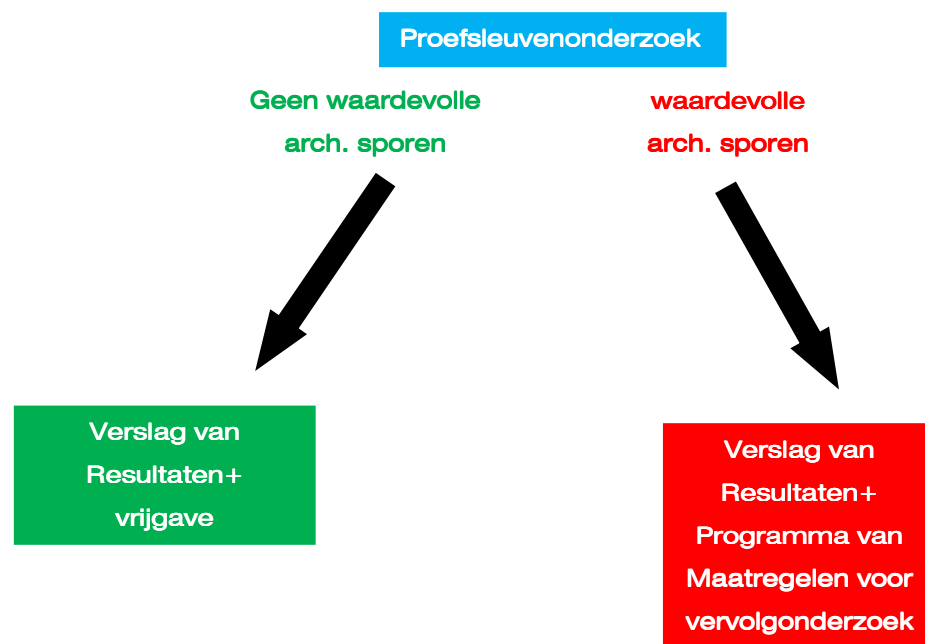
Op basis van de dataset, gegenereerd tijdens het bureauonderzoek, kan worden besloten dat het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen en structuren, die in theorie tot een aanzienlijke kenniswinst over het verleden in de regio Meulebeke kunnen leiden, plausibel is. In het huidige archeologietraject voor

dit onderzoeksgebied zijn dan ook maatregelen nodig om het kennispotentieel van dit gebied vast te stellen.

Omwille van het feit dat het onderzoeksgebied in gebruik is als een woonzorgcentrum, kan voorlopig geen prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd worden. Dit dient in een volgende fase, na het vrijmaken van het terrein, zoals beschreven in de randvoorwaarden, te gebeuren.

Bijgevolg is een vervolgstategie bepaald teneinde eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen, te registreren en de aard en de bewaringstoestand ervan te bepalen. Concreet betekent dit dat een prospectie met ingreep in de bodem moet worden uitgevoerd, met name een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject.

Dit vooronderzoek zal toelaten het vervolgtraject te bepalen. Dat mogelijke vervolgtraject ziet er schematisch als volgt uit:

6 LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN

PLAN NR	Onderwerp	Analoog/digitaal aangemaakt
NR 01	Situering van het projectgebied op het gewestplan	digitaal
NR 32	Fasering der werken	digitaal
NR 35	Inplanting proefsleuven Fase 1	Digitaal
NR 36	Inplanting proefsleuven Fase 1a	Digitaal
NR 37	Inplanting proefsleuven Fase 2	Digitaal
NR 38	Inplanting proefsleuven Fase 3	Digitaal
NR 39	Inplanting proefsleuven Fase 4	digitaal

7 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan. ...	4
Figuur 2. Fasering van de werken en de situering van de te behouden bomen. ...	10
Figuur 3. Inplanting proefsleuven fase 1 ten opzichte van het GRB, aanmaakschaal 1:1.	11
Figuur 4. Inplanting proefsleuven fase 1a ten opzichte van het GRB (boven) en de Atlas der Buurtwegen (onder), aanmaakschaal 1:1.	12
Figuur 5. Inplanting proefsleuven fase 2 ten opzichte van het GRB en de Atlas der Buurtwegen, aanmaakschaal 1:1.	13
Figuur 6. Inplanting proefsleuven fase 3 ten opzichte van het GRB, aanmaakschaal 1:1.	14
Figuur 7. Inplanting proefsleuven fase 4 ten opzichte van het GRB, aanmaakschaal 1:1.	15

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: bart@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

HEMBYSE

